

LARY

Nummer 3 ♦ Oktober 1995

Svenska Laryngförbundet

TAL & SPRÅKSKADADE FÅR HJÄLP

Sid 4

LANDSKURS I DANMARK

Sid 12-13

NYTT STOMAFILTER FÖR LARYNGER

Sid 14-15

LARY

Årgång 23 - Nr 3/1995

◆
Ansvarig utgivare

Bo Persson

Redaktör

Per-Arne Herbertson

◆
Svenska Laryngförbundet
Kansli

Besöks- och postadress
Barks väg 14
170 73 Solna

Telefon: 08-655 83 10
Texttelefon: 08-655 43 20
Telefax: 08-655 46 10
Postgiro 85 17 54-2
Bankgiro: 57903-5373

Förbundsordförande

Bo Persson

Övre Hantverksgatan 20 A
831 36 Östersund
Telefon: 063-12 30 41
Mobiltelefon 070-512 51 96

Kassaförvaltare

Gert Hall

Kastvindsvägen 2
231 55 Trelleborg
Telefon: 0410-149 52

Konsulent i Malmö

Gull-Britt Mårtensson

Dalaplan 5 A
214 28 Malmö

Telefon: 040-92 43 42

◆
Stiftelsen Laryngfonden

Barks väg 14
170 73 Solna
Telefon: 08-655 40 01
Postgiro: 91 82 58-5
Bankgiro: 5793-0661

◆
Tryck

Enskede Offset AB, Stockholm

LEDAREN

I detta nummer av vår tidning är det tyvärr en ny redaktör med anledning av att Inge Hansson på grund av sjukdom har tvingats att frånsäga sig uppdraget som redaktör.

Jag hoppas att Inge snart skall vara frisk och pigg så att han kanske kan tänka sig att återgå som redaktör för tidningen. För mig som ren amatör känns det jobbigt att göra tidningen, man har ju hela tiden i tankarna att tidigare redaktör var ett proffs.

Men skam den som ger sig, jag lovar att göra mitt bästa. Det finns ett ordspråk som säger "att en fluga gör en ingen sommar" och helt klart är att en redaktör gör inte tidningen själv.

Jag vädjar till alla läsare av vår tidning att bidra med artiklar som berör vårt område. Vad jag personligen känner – är att NI medlemmar i de olika föreningarna skall skriva om vad NI tycker är viktigt.

Tycker ni det är svårt att formulera en artikel så ge oss en grund så lovar vi att hjälpa till med utformningen av artikeln.

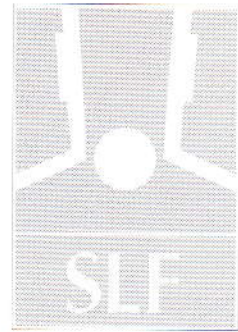
Till er i föreningarna vill jag bara säga: kom ihåg att tidningen är till för er, skriv om aktiviteter, möten mm. Förbundets grundstenar är ju ni medlemmar i de olika föreningarna, tidningen är ju ett förbundsorgan och jag hoppas att ni hjälper till med några grundstenar i den.

Per-Arne Herbertson
tf. redaktör ■

LARY

En tidskrift för –

- ◆ **laryngektomerade** – de som fått struphuvudet bortopererat.
- ◆ **hemilaryngektomerade** – de som fått ena stämbandet bortopererat.
- ◆ **glossektomerade** – de som fått tungan bortopererad helt eller delvis.
- ◆ de som opererats för cancer i munhålan.
- ◆ de som genom strålbehandling fått bestående men.

Svenska Laryngförbundet

- ◆ har läns- och regionföreningar verksamma över hela landet.
- ◆ har kontakt med motsvarande förbund i andra länder.
- ◆ har förtroendeanslutna läkare, tandläkare, logopedier, kuratorer och dietister.
- ◆ är en av huvudmännen i Cancerfonden.
- ◆ tillhör handikappförbundens samarbetsorgan.
- ◆ finansieras genom medlemsavgifter och anslag, bl a statliga organisationsstöd.
- ◆ har instiftat fristående Stiftelsen Laryngfonden, som bl a ger rehabiliteringsstöd till de som drabbats av cancer i öron, näsa och halsområdet.
- ◆ arbetar för lika rätt till behandling, vård och rehabilitering samt för social trygghet.
- ◆ utger tidskriften Lary.
- ◆ värnar sina medlemsgruppers intressefrågor.

Lars-Olof Paulsson i vårt minne.

Lars-Olof Paulsson Stockholm, avled 26 augusti.

Han skulle ha fyllt 82 år nästa år. Han opererades 1982 på Karolinska Sjukhuset för munhålecancer.

Under sin yrkesverksamma tid var Lars-Olof polis och har även tjänstgjort vid SÄK. Lars-Olof har under många år varit stöttepelaren i SLFs medlemsregister.

Vi som känner till Lars-Olofs arbete med registret vet att det blir en mycket svår börda att ta över, men vi vet att han i sitt arbete var en person som aldrig ändrade givna regler utan att förankra det hos sina kollegor varför vi ständigt kommer att återgå till Lars-Olofs noteringar. För många av oss var Lars-Olof en personlig god vän varför tomrummet känns än värre.

Vi kommer att minnas Lars-Olof som en god vän och kollega.

*Styrelsen
Svenska Laryngförbundet
och Stiftelsen Laryngfonden ■*

Manusstopp för nr 4 1995 är 1 nov.-95

Det blir ju även julnummer av vår tidning och jag vill påminna alla att, hälsa vänner och bekanta landet runt: EN GOD JUL och ETT GOTT NYTT ÅR. Var med bland namn- och föreningshälsningarna i Larys julnummer.

Red ■

KANSLISPALTEN

*Vilken underbar
sommardet varit och
vilken semester.*

Jag har varit på bröllop, min dotter har gift sig. Det hela gick av stapeln på Orust.

Vilken värme, allt var som ett sagobröllop, inget hinder på vägen.

Efter detta åkte jag till min hemort Tärnaby men där var inte så varmt, ca 4-5 grader och sista dagen kom det snöblandat regn och minus 2 grader.

Med värme, kyla och mygg i minnet känns det skönt att få börja jobba igen.

Under min semester har det anskaffats nya datorer till kansliet och naturligtvis plockade jag fram ordspråket "man kan aldrig lära en gammal hund att sitta". Underligt nog så tycks jag kunna lära mig även dessa maskiner.

På kansliet kommer en hel del att hända under hösten. Förutom styrelse- och AU möten planeras en träff för registeransvariga i föreningarna den 25 september. Den ser vi som arbetar med registret som en mycket viktig träff då vi ibland har litet svårt att få alla uppgifter vi behöver. Vid denna träff får vi ju besök från Datainspektionen som delger oss alla nya regler.

Ordförandetträff hålls 4 oktober på kansliet.

Jag minns att förr kunde det komma in mycket fina dikter och annat poetiskt material till tidningen från er medlemmar.

Hoppas att ni fattar pennan och skriver litet fina julkalppsrimer till kommande julhelg.

*Hälsningar
Elise Lindqvist ■*

Tankar från Laryngfondens nya ordförande.

Först ett stort tack till två personer vilkas arbete gjort fonden till vad den är idag. Tack Elof Bystedt f.d. ordförande. Tack Sven Eriksson f.d. kassör. Att bli förtroende vald till ordförande i Stiftelsen Laryngfonden känns hedrande och spännande men framför allt förpliktigande. Att dessutom överta ordförandeskapet efter Elof Bystedt, vilken lagt ner hela sin skäl i fond och förbund, känns extra stimulerande. Min förhoppning är, att med hjälp av kunniga medarbetare i styrelsen och genom ett målmedvetet och seriöst arbete, föra fondens målsättning vidare.

Under de första tre månaderna som ordförande har vi haft två styrelsemöten, där vi bl a diskuterat hur fonden på bästa sätt skall förvalta och driva nyinköpta Åtorps Herrgård. Efter noga övervägande och ekonomiskt balanserande har vi beslutat att arrendera (hyra) ut anläggningen under en 5-års period. Fonden står alltjämt som ägare men arrendatorerna Claes Ohlsson och Ulf Jörgensen hyr och driver verksamheten på Åtorps Herrgård. Både Claes och Ulf har lång erfarenhet av arbete inom restaurang- och hotellbranchen vilket gör att vi ser fram emot ett välomtalat och välbesökt ställe. Som medlem i Svenska Laryngförbundet har vi förhandlat oss fram till förmåner vid övernattning, detta gäller även de lokala föreningarna.

Ytterligare ett beslut som tagits i styrelsen är att fondens kansli, från mitten av augusti i år, flyttar åter till gamla adressen, Barks väg 14 Solna, i samma lokaler som förbundet.

Under en kort tid var kansliet utflyttat till Munkedal.

Vad vi för närvarande ser över och arbetar med, som kan av intresse, är att få fram bättre ansökningsrutiner och bidragsförfarande.

Det här var en liten kort infor-

mation från en ordförande som håller på att sätta sig in i fondens arbete. Ett vet jag med bestämdhet och det är att kontakten med Er medlemmar är av stort värde i mitt arbete. Min förhoppning är att Ni hör av med idéer eller om Ni har frågor rörande fonden.

Jag träffas säkrast på förbunds-kansliets tel 08-655 83 10, 655 83 20 måndagar 16.00 - 18.00 och torsdagar 8.00 - 16.00, därutöver kan Ni försöka på tel 070-770 85 72.

Gun-Marie Larsson ■

Dalfolk på rehabresa.

Laryngföreningen i Dalarna har varit ute på resa. En endagarsresa som möjliggjorts genom bidrag från Laryngfonden. Deltagarna samlades i Falun där resan startade med buss och första anhalt var Sundbornsbyn 1.5 mil från Falun. Här bjöds förmiddagskaffe med en rejäl räksmörgås. Sedan vidtog ett guidat besök på Carl Larsson-gården. En intressant studie av den kände konstnärens hem, Lilla Hyttlös. Efter detta mycket uppskattade inslag gick färden vidare genom vacker Svärdsjönatur mot Enviken och målet Björkans pensionat ett gammalt gedigert herrgårdspensionat som föreningen besökte även året innan. Här hölls föreningsmöte som genomfördes i trädgården då vi gynnades av strålende väder hela dagen.

Sedan var det dags att sätta sig till bords och njuta av en härlig måltid framtagen av värdfamiljen Rustas.

Sedan återstod bara återresan till Falun där deltagarna skiljdes efter en givande dag. På grund av olyckliga omständigheter, sjukdom m.m. blev deltagarantalet begränsat men de som deltog uttryckte sin uppskattning.

Holger Andersson
Föreningsordf. ■

På bilden glada deltagare under en kafferast.

Sydöstra Laryngföreningens rehabiliterings- och månadsträff på Åtorps Herrgård.

Medlemmarna i Sydöstra Laryngföreningen har givits tillfälle att besöka Laryngfondens anläggning på Åtorps Herrgård i Munkedal.

Vi hade där bokat in oss för att genomföra en kombinerad rehabiliterings- och månadsträff 18-20 augusti och anslutningen till denna blev över all förväntan, 36 personer deltog på denna träff. Efter en lång och varm resa var vi framme lagom till lunch. På eftermiddagen genomfördes föreningsmötet och därefter guidades vi runt anläggningen av Anita Johansson.

Föreläsare på lördagsförmiddagen Doc. Jan Lundgren och Logoped Christina Danbolt som alltid har intressant information om vårt handikapp, så även denna gång.

Eftermiddagen blev mer nöjesbetonad. Det började med en resa på museijärnvägen till Munkedals hamn där båtar tog oss med ut på Gullmarsfjorden.

I det strålende vädret blev detta en underbar resa. Höjdpunkten under denna resa var när skepparen slog av motorn och vi låg stilla på fjorden under detta stopp kom kaffekorgen fram vilket smakade extra bra på fjorden. Efter detta stopp var tid att stäva mot hamnen igen där tåget tog oss åter till Åtorp för middag och underhållning av trubaduren Lennart

Bertilsson som med glada visor och imitationer roade oss. Då söndagen fick disponeras efter egen önskan valde många att utnyttja förmiddagens svalka för hemresa efter frukost.

De varma bilresorna till och från Åtorp uppvägdes av en trevlig samvaro i en trivsamt miljö och en mycket god mat.

Tacksamma och nöjda medlemmar i Sydöstra Laryngföreningen är ett minna rikare.

Nils ■

Ge dig själv en chans till utveckling!

Anmäl Dig till en 22 veckors informatörsutbildning i Handikappkunskap som Handikappförbundens Samarbetsorgan genomför med Ädelfors Folkhögskola. Start 8 jan -96. Redan 7-8 okt kan Du vara med på våra "Känna-på-

dagar" och få mera info, och diskutera finansieringen. Ring Monika Sjöblom på Ädelfors tel 0383-504 10 eller Christina Jernström på Samarbetsorganet tel 08-616 08 08 så får Du veta mera!

För andra gången ordnades denna fest med möjlighet för föreningarna att visa upp sig.

Något som vi naturligtvis är med på liksom många andra handikappföreningar.

Eftersom dagen bjöd på fint väder och att arrangörerna engagerat många fina artister till denna dag så var publikanslutningen enorm. Att vi sedan delade bord med HSO Örebro län var ju till nytta för oss båda vad gällde publiktillströmningen

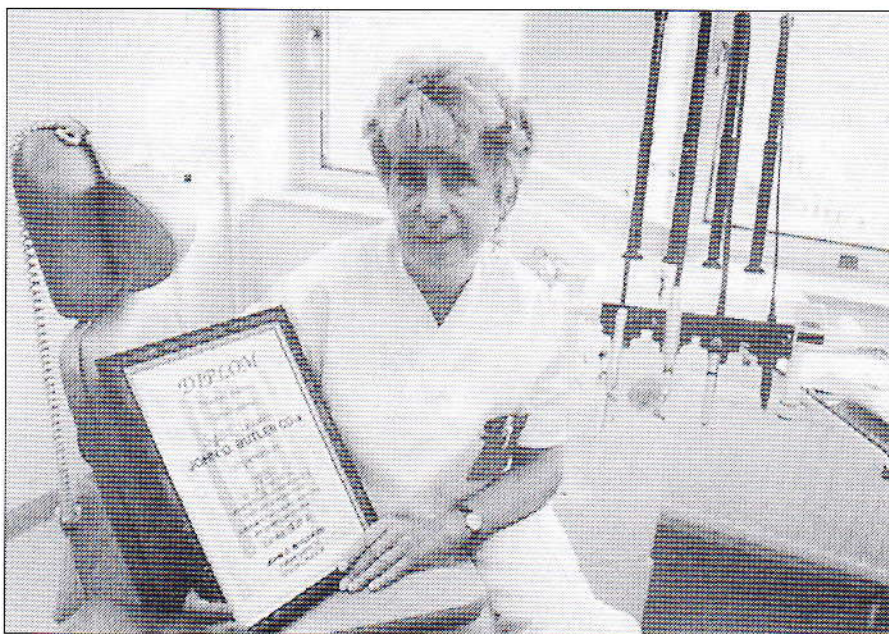
Det bästa som hände mig denna dag var när några ungdomar från en Örebro skola kom fram till mig med frågan: Hej, hur mår du ?? Du var i våran skola förra året och ingen har börjat att röka... Dessa ord värmdes och man märker att man når ut med sitt budskap vilket är en injektion för att fortsätta.

Per-Arne Herbertson
Laryngföreningen DST-län ■

Folkfest i Brunnsparken, Örebro.

Harriet Pettersson informerar om vårt handikapp.

Ingalill Järnsten, saxad ur Tebladet, personaltidningen för Örebro läns landsting.

Ledstjärnan från Örebro.

Långt i efterhand vill jag säga grattis till Ingalill, Du är verkligen värd detta stipendium.

Den hjälp jag har fått av Dig liksom att Du hjälpt många andra är verkligen värd all uppskattning.

För oss som drabbats av olika problem är det av stor vikt att vi

får råd och hjälp när det så behövs och för min privata del har jag alltid fått ett gott stöd från Dig.

Per-Arne Herbertson, Kumla ■

I nästa spalt finns texten från en artikel om Ingalill som är saxad ur Tebladet.

Årets tandhygienist.

Det skulle man kunna kalla Ingalill Järnsten på folktandvårdens käkkirurgiska klinik. För ett par veckor sedan mottog hon nämligen det prestigefyllda Butlers stipendium för tandhygienister. Bakom stipendiet står det amerikanska företaget Butler, som delar ut stipendiet för 15:e gången.

Och motiveringen är:

”Årets stipendiat har engagerat sig djupt inom en föga glamoröst del av hygienstyrket, då hon jobbat mycket med sjuka människor, och speciellt med tandvård för onkologipatienter.

Hon har inte bara varit ledstjärna i Sverige, utan har också delat med sig av sina erfarenheter vid ett flertal internationella symposier och möten.

Årets pristagare tycks besjälad av sitt yrke och har under ca 25 år hunnit med mer än de flesta av oss.”

Bättre kan det väl inte sägas?

Grattis Ingalill!

– Jätteroligt, säger Ingalill. Särskilt somdet här är ett stipendium som man inte söker, utan kan få ändå.

Pengarna ska Ingalill nu använda till ytterligare förkovran i yrket.

Tal- och språkskadade får hjälp

Fyra center för kommunikationshandikappade har skapats.

- *Målet med kommunikationscentren är att ge personer med olika former av kommunikationshandikapp bästa möjliga sätt att kommunicera, säger Catarina Brun på Handikappinstitutet.*

- *Ett viktigt led i detta är att öka kunskapen om tal- och språkstörningar och om de metoder och hjälpmedel som finns.*

Under senare år har flera alternativa kommunikationssätt utvecklats för personer med tal- och språkskador.

Teckenkommunikation, olika bild- och symbolsystem samt flera olika samtalsapparater är några exempel.

- Trots detta får inte tal- och språkskadade den hjälp de behöver för att kompensera sitt funktionshinder, hävdar Catarina Brun. Inte minst gäller detta vuxna personer.

- Därför finns det ett stort behov av metodutveckling och kunskapspridning inom området. Det behövs också bättre

samordning av de olika utredande och behandlande resurser som redan finns.

För att hjälpa upp situationen startas nu något som kallas kommunikationscenter. Med medel ur Socialstyrelsens och Handikappinstitutets stimulansbidrag har det skapats center i Göteborg, Upp-

sala, Linköping och Örebro. På centren finns flera olika yrkeskategorier representerade: Logoped, arbetsterapeut, specialpedagog och sjukgymnast. Man samverkar också med psykolog och tekniker.

För mer information, kontakta projektansvariga, se baksidan:

Centren syftar till att:

- främja kunskapsutvecklingen kring tal-, språk- och kommunikationsstörningar
- utveckla kompetensen hos olika resurspersoner i regionen
- sprida kunskaper till personer i den kommunikationshandikappades närmiljö
- skapa samverkansformer mellan olika verksamheter, som har specialkunskap eller behov av att öka sitt kunnande inom området
- genomföra utredning, utprovning och utbildning samt uppföljning kring ett antal pilotfall
- skapa ett nätverk för utbyte av erfarenheter och resultat av forskning och utveckling, – såväl lokalt, regionalt, nationellt som internationellt.

Projektansvariga:

Linköping: Kerstin Wester, Kommunikationscentrum/LINDAH, Munkhagsgatan 160, 582 55 Linköping, tfn 013-22 24 33.

Örebro: Anette Adolfsson, Kommunikationsteam, Centrum för Hjälpmedel, Box 1515, 701 15

Örebro, tfn 019-15 42 32

Uppsala: Monica Bergh-Gustafson, KOMIC Kommunikationscenter, Bernadottestigen 4, 756 48 Uppsala, tfn 018-30 96 30

Göteborg: Gerd Zachrisson, KOMP, Bräcke Östergård, Box 210 62, 418 04 Göteborg, tfn 031-50 25 00 eller kontaktpersonen på Handikappinstitutet, Catarina Brun, tfn 08-620 18 42. ■

Larynger från Eskilstuna som gäster hos Uppsalaföreningen.

Vi tackar Uppsalaföreningen för inbjudan till tal och anhörigkursen i Gysinge 14-16 augusti som blev mycket givande dagar.

Vi fick en mycket bra information om Gibecks produkter. Dr Arne Linder och sjuksköterskan Anna-Lena Tingström från Akademiska Sjukhuset i Uppsala gav en mycket bra information om talventilen och vi fick även möjlighet att mycket ingående ventiler olika problem som vi drabbas av.

Inga Svanfeldt från Taltjänst i Uppsala gav en mycket bra och noga information om olika hjälpmedel. Taldatabasen i Uppsala var en annan detalj som var mycket intressant att höra om.

All heder till Sven Eriksson för ett bra program med kunniga informatörer.

Tack än en gång från Laryngerna i Eskilstuna ■

Sammanfattning från kursen på Eslöv folkhögskola

Läkare Peter Wahlberg, logoped Kerstin Becker i rosa jacka, kurator Monica Saxe, samtliga från Lund.

Måndagen den 15 maj kom jag fram till Eslöv efter flera flyg och tågbyten. Framme blev jag mottagen av Rektor Kjell Pettersson som hälsade mig välkommen och därefter kom Einar och tog hand om både mig och lektionerna. Einar talade om kost, hälsa med stor inlevelse som fick oss övriga deltagare att lyssna och njuta. Efter middagen samlades vi alla i vårt sällskapsrum och hade en trevlig avslutning på första dagen.

Tisdagen inleddes med att Einar talade om Skånes berg och blommor vilket var mycket fascinerande eftersom Skåne har 2 arters berggrund både Urberg och längre söderut en bergart som bildas på grund av slamprodukter som medföljt vattensamlingar, den bergarten är i förhållande till urberget av mycket sämre kvalitet, blommorna som finns i Skåne finns ju även på andra håll i landet men det som skiljer är ju att det finns många arter orkidéer här. På eftermiddagen kom John Jeppsson och läste och berättade om Viktoria Benedictsson – Bluzelius alias Ernst Ahlgren författaren.

Boken hette "En olycklig postmästarfru" det var underhållning på hög nivå hon levde mellan 1850 – 1888. Efter detta så gjorde vi en

utflykt till bl.a. Hörn där vi besökte kyrkan och ett bygdemuseum där ett fint vagnmuseum ingick.

Kvällen avslutades i vår gemensamma samlingsal med frågesport m.m.

Onsdagen började med träning vid datorerna vilket mycket uppskattades, sedan kom läkaren Peter Wahlberg, Logoped Kerstin

Becker och Kurator Monica Saxe, alla från Lund och det blev ett givande och tagande mellan deltagarna och våra gäster vilket alla

uppskattade och hoppas på att det även nästa år skulle återkomma. Kvällen avslutades som vanligt med att vi samlades och läste dikter och roade oss.

Torsdagen började med att vi fick

möjlighet att måla på siden, det var en ny upplevelse och mycket roligt att göra sin egen scarf i de färger man önskade. Eftermiddagen ägnades återigen åt utflykt till Landskrona, Glumslöv, Ålabodarna med flera platser.

John berättade även om gamla Amerikabrev som bevarats i ett arkiv de var från de första som utvandrade, mycket intressant.

Kvällen som vanligt där vi läste olika dialoger som ett led i talträningen.

På fredagen var kursen slut och jag fick skiljas från många trevliga människor jag lärt känna här i Eslöv men jag hoppas att vi skall träffas igen.

Siv Baglien ■

För information angående Fonder & Stiftelser

ur vilka man kan söka bidrag för:
vård, rehabilitering, hjälpmedel, studier...

Vi kan ordna "skräddarsydda" förteckningar.

Fond & Stiftelse Information AB
Norrbergsv. 22, 891 30 Örnsköldsvik
Tel/Fax 0660-128 50 mellan kl 13.00-15.00

OTILLGÄNGLIGHET SVERIGE KRITISERAS AV VITA Huset-JURIST.

Jag är förvånad, chokad och besviken, sa professor Stanley Herr på Handikappombudsmannens presskonferens om svensk och amerikansk handikapplagstiftning på torsdagen (24/8). USA ligger för första gången före Sverige.

Stanley Herr, f.d. jurist i Vita Huset), har varit i Sverige flera gånger under tjugo år. Professor Herr konstaterade nu att det var första gången som han kom till Sverige, inte bara för att lära av det svenska systemet, utan för att lära ut om det amerikanska.

USA ligger före Sverige när det gäller tillgänglighet, trottoarkanter är fasade, rullstolsbundna kan åka buss, hissknappar har punktskrift o s v.

Det är diskrimineringslagen ADA (American with Disabilities Act) som har drivit på utvecklingen inom handikappområdet i USA.

ADA antogs 1990 och ger 49 miljoner amerikaner bättre möjligheter till delaktighet och jämlikhet.

Dock konstaterade Stanley Herr och Handikappombudsmannen Inge Claesson-Wästberg att Sverige har ett bättre individuellt stöd. Bland annat tack vare den nya lagen LSS.

(Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade).

Att vi ligger dåligt till med tillgänglighet är pinsamt, sa Inger Claesson-Wästberg. Det är ju egentligen det som är enklast att åtgärda.

Handikappombudsmannen har skarpt kritiserat delar av det nya förslaget till Plan och bygglag. I en skrivelse till Bostadsutskottet påpekar Handikappombudsmannen att den nya Plan- och bygglagen bör innehålla krav på att enklare hinder för tillgängligheten bör vara avhjälpade före år 2000.

Stanley Herr är professor i juridik på University of Maryland, Baltimore. Herr har tidigare varit Kennedy Public Fellow, Domestic Policy Council, i Vita Huset under Clinton-administrationen. Han är också medförfattare i boken *Implementing the Americans with Disabilities Act, Rights and Responsibilities of all Americans*. ■

RÖKNINGEN ORSAK TILL VÅR SJUKDOM.

Att rökningen är den största orsaken till vår sjukdom i ÖNH området är ju ingen tvivel om.

Många av oss opererade mår inte bra när folk röker i vår närhet men vill inte säga ifrån för man är rädd att stöta sig med folk och det är ju inte förbjudet att röka.

Helt klart att jag håller med om detta men man har rätt att kräva hänsyn.

För er som mår dåligt när andra röker har jag här under saxat en artikel ut tidningen "Väl & Ve nr 2 1995" Artikelns namn är - "Rökare kan visst avvisas från lokal". Läs och begrundad...

P-A.Herbertson ■

RÖKARE KAN VISST AVVISAS FRÅN LOKAL

Den som äger eller disponerar en lokal också för att tobakslagen om rökfria miljöer efterlevs. Personer som vägrar kan avvisas med hjälp av polis och med stöd i brottsbalken eller ordningslagen.

På grund av den oklarhet som rått kring den nya Tobakslagen (1993:581) när det gäller befogenhet att avvisa en person som röker trots förbud, har Socialstyrelsen skrivit brev till kommunernas miljö- och hälsoskydds nämnder

och länsstyrelsernas hälsoansvariga för att reda ut vilka sanktioner som gäller i olika situationer:

"Den som äger eller på annan grund disponerar över en lokal är också ansvarig för att tobakslagens bestämmelser om rökfria miljöer iakttas. Det är ägaren eller rörelseidkaren som ansvarar för att enskilda personer följer bestämmelserna.

I första hand åligger det den ansvarige att tydligt markera var rökning är förbjuden och var rökning är tillåten. Den ansvarige ska övervaka att reglerna följs och ska vid behov ingripa med information och tillsägelser.

Om någon trots tillsägelse fortsätter att röka får denne avvisas. Tobakslagen ger inte någon möjlighet att tvinga den som röker att avlägsna sig. En vägran att avlägsna sig i ett sådant fall kan dock vara straffbar som olaga intrång, enligt 4 kap 6§ brottsbalken. Följaktligen bör polis kunna tillkallas.

Om någon trots tillsägelse av trafiktjänsteman fortsätter att röka på färdmedel i inrikes kollektivtrafik eller i lokaler för kollektivtrafik, t ex väntsalar, busstationer, kan sådana omständigheter föreligga att avvisning kan ske med stöd av ordningslagen (1993:16 17) 4 kap 6-9§§. Även i sådana fall bör polis eller ordningsvakt kunna tillkallas. Det är polis eller ordningsvakt som bedömer om sådana skäl föreligger att ordningslagen kan tillämpas.

För en anställd, som bryter mot reglerna om rökfria miljöer, bör de allmänna regler som gäller vid anställningsförfarande träda in för avvisning."

Rökning på skola

Om elever röker inom skolan och skolområdet gäller för rektor att ta till samma disciplinära åtgärder som gäller vid övriga förbudsöverträdelser, enligt Bo G Pettersson, Socialstyrelsens folkhälsoenhet.

Väl & Ve nr 2 1995 ■

Uppsalaföreningens Tal och anhörigkurs i Gysinge

Tisdagen 15/8 1995 var jag som representant för SLFs styrelse inbjuden att närvara på denna kurs.

Programmet denna dag var intensivt och mycket givande.

Från Akademiska Sjukhuset i Uppsala medverkade Dr. Arne Linder och sjuksköterskan Anna-Lena Tingström som gav mycket fin information om röstventilen och eventuella problem. Även matstrupstalet och röstgeneratorm belystes mycket ingående.

De fick även svara på många frågor gällande våra problem liksom att dessa frågor ofta blev upprinnelsen till korta men givande samtal som var till nytta för oss alla.

Dr. Arne Linder och sjuksköterskan Anna-Lena Tingström.

Logopeden Inga Svanfeldt, Taltjänst i Uppsala lämnade information om de hjälpmedel som finns för talhandikappade och om de tjänster som Taltjänst tillhandahåller. I det sammanhanget kan noteras att laryngektomerade inte tillhör de stora kunderna beroende på att flesta av oss har ett bra tal.

Inga Svanfeldt Taltjänst Uppsala.

Dock ville Inga Svanfeldt påpeka att vi har möjligheter att få hjälp om så önskas och att Taltjänst har tystnadsplikt.

Taldatabas som nås från en vanlig knapptelesfon var något nytt för mig. Inga Svanfeldt lämnade info även om denna och jag prov-ringsde från min bärbara telefon och det fungerade mycket bra.

Vad finns då i denna bas ?

Här finner man information från landstinget, anslagstavla där bl.a föreningarna kan få vara med (Upp-

salaföreningen finns med), röstbrevlåda, info om servicecentralerna. Vill du prova, ring 018-18 89 00. Följ de instruktioner som ges.

Personligen önskar jag att alla landsting skall ta efter denna modell då jag tror att medlemmar i de olika handikappföreningarna kan ha stor nytta av sådan taldatabas.

Att kurser av detta slag inte är eller behöver vara några tråkiga tillställningar syns på de glada miner Sven Eriksson Uppsala och Karl-Erik Sandström St.Sundby visar upp.

Till Sven Eriksson och Uppsalaföreningen säger jag tack för en mycket givande dag och önskar er lycka till med framtida kurser.

Per-Arne Herbertson
förbundssekr. ■

Sven Eriksson och Karl-Erik Sandström

Lyckad Danmarksfärd.

I början på augusti hade Södra Sveriges Laryngförening sin traditionella rekreationsutfärd.

Denna gång till nordsidan av Själland. Färden gick i strålende sol med buss från Trelleborg via Malmö, Lund till Helsingborg. I Helsingborg körde bussen ombord på M/S Aurora som på ett Öresund blankt som siden tog oss över till Helsingör. Där väntade oss frukost på Marienlyst. Kaffe och danskanas världsberömda snittar. Varje liten snitt var som en vacker tavla,

vi nådes knappast att äta dem, men tog mod till oss sen ville vi inte sluta.

Utsikten var också bedårande, Kronborgs slott och bakom det svenska kusten i solsken, blått Öresund fullt med segelbåtar och stora skepp.

Färden fortsatte sedan längs kusten förbi Hornbeck och Villingbeck, sedan vände vi inåt landet för att besöka Tengners museum. Ett ganska unikt museum. Ute i det fria, på en ljunghed om 34 tunnland står

makalöst sköna statyer, vi ströva där och beundrade konstverken. Inom området finns även en åttkantig byggnad utan fönster, ljuset kommer in genom glastaket. I byggnaden finns åtskilliga av Tengners skulpturer liksom många av hans skisser. Han ligger begravd under en platta mitt i byggnaden.

Därifrån körde vi på smala landsbygdsvägar till Hillröd, där fick vi middag på Fredriksborgs Slottskrog. I Hilleröd gavs även möjlighet till litet inköp för dem som så önskade. Mätta och glada fortsatte vi sedan söderut till Lyngby strax norr om Köpenhamn. Här

finns fem sjöar som är förbundna med varandra och med sjöfart sedan 1894. Sex båtar gör dagliga turer, den äldsta båten heter Prinsessan Alexandrine och är byggd 1895, henne fick vi äran att gå ombord på och sedan i sakta mak glida fram över sjöarna, näckrosor, änder och en mängd kanoter gjorde oss sällskap. Sedan lade vi till vid bryggan till Regattapaviljongen, där serverades vårt eftermiddagskaffe med dansk bakelse stor som en fjärdedels tårta, vi gjorde anrättningen rättvisa så gott vi kunde.

Sedan var det tid att vända bussen mot norr igen. Vi körde utmed Strandvägen till Helsingör där M/S Aurora så tog tillbaka till fosterlandet och så var snart hemma igen efter en verkligt lyckad dag.

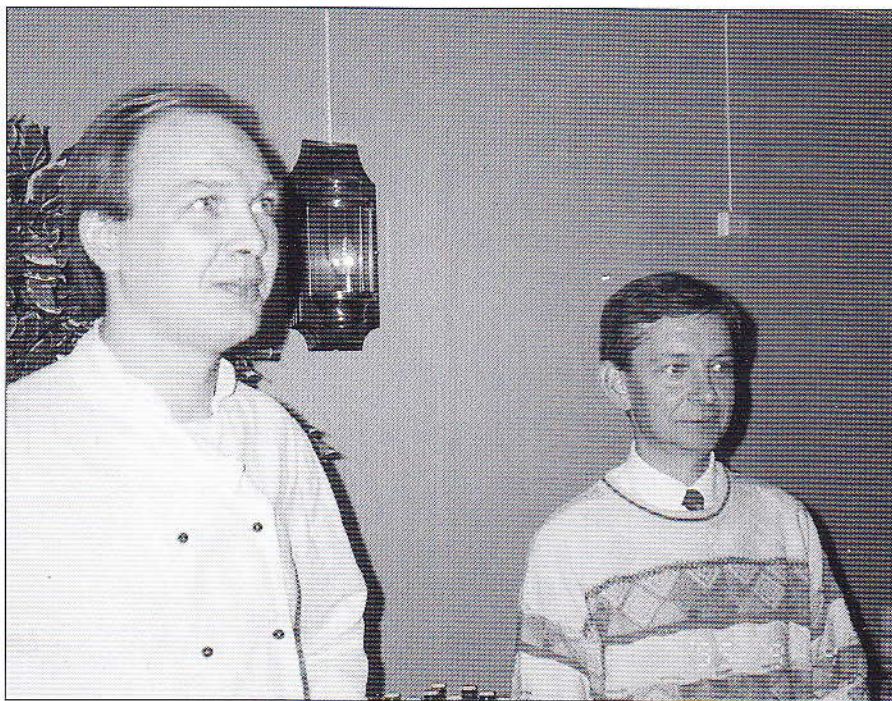
Resledare var Lennart Torgeby, en mycket kunnig och trevlig person, som hela dagen berättade om allting vi passerade och därmed gjorde vår utfärd ännu värdefullare.

Stort tack till honom och till vår chaufför Lasse som lotsade

vår stora buss elegant på såväl stora som små vägar.

Maj-Britt ■

Nya herrar på Herrgården Åtorp.

Ulf Jörgensen och Claes Ohlsson.

Som Laryngfondens ordförande nämner i sin artikel har Åtorps Herrgård arrenderats ut till Claes Ohlsson och Ulf Jörgensen.

Claes är den som sköter det administrativa arbetet med bl.a. den tunga biten marknadsföring som skall göra Åtorps Herrgård känd.

Ulf Jörgensen är chef i köket

och svarar för att gästerna får god mat som ger "mersmak" så att de återkommer. Claes och Ulf önskar alla medlemmar i Laryngföreningarna välkomna och det är ju naturligt vis inte bara oss de väntar på, alla som läser vår tidning är naturligtvis välkomna.

Redaktionen önskar lycka till ■

Bergshamra Wärdshus

Carl Malmstens väg 6 ♦ tel. 08-85 87 75

Öppettider

Måndag – Torsdag 10.30 – 21.00

Fredag 10.30 – 23.00

På lördagar ordnar vi familje- och födelsedagsfester för 15-28 personer vid förhandsbokning, söndagar stängt.

LUNCH - MIDDAG, CATERING OCH MATAVHÄMTNING.

Fullständiga rättigheter.

Välkomna!

Landskurs i Danmark 1995

Under några dagar i juni var jag och min hustru inbjudna till Vingstedt Center där Dansk Landsförning för Laryngektomerade hade en kurs.

Detta var dagar som gav otroligt mycket för både mig och min hustru för det är ju så att det är mycket viktigt att träffa andra som är opererade liksom det är av stor vikt för anhöriga att ventiler sina problem med likasinnade.

dikapp gjorde ett mycket starkt intryck på oss då hon talade om "Livskvalitet". Vi kan bara säga det att höra och se en person med handikapp som Lone Barsö utstråla så mycket energi och livsvilja var helt otroligt.

Psykologen Lars Nord var en föreläsare som verkligen fick oss att lyssna och fundera till.

att man kan sjunga och vissla även om man är laryngektomerad. Förvåningen var stor när min fru tog upp den danska nationalsången och tillsammans med övriga gruppen genomförde ett nummer som borde sändas i radio. Jag blev lovad ett kasettband där danska larynger sjunger jag väntar med spänning på detta band.

Att sedan höra en person som är laryngektomerad vissla som en lärka förstärkte intrycket ytterligare. Ni var otroliga...

Men Bente lyckades även få mig att läsa en dikt på danska något som jag tvivlade på att jag skulle klara men det gick tydligen för de var nöjda!!!

Att vara tillsammans och att ha roligt är kanske danskarna bättre på än vi svenskar att sitta långt in på natten och dryfta problem av olika slag var för mig mycket givande.

En givande kväll hade några som spelade Bancho (Bingo) och kunde lämna lokalen med mycket fina priser. Hos den stora skaran var det dock inte vinster som var det viktigaste utan att vara tillsammans och att ha roligt det var det som var viktigaste och skoj hade vi alla.

Vi garanterar att det finns många ljusa minnen från dessa dagar och vi hoppas verkligen att vi kan komma igen vid något tillfälle.

Vi vill sluta dessa rader med att säga ett stort tack till Dansk Landsförning och Bent Lassen för att vi fick komma. Och naturligtvis ett stort tack till Er som föreläste och ansvarade för grupparbetena som gav otroligt mycket att minnas.

Per-Arne och Annalisa
Herbertson, Kumla ■

Några glada banchospelare.

Det hände så mycket på dessa dagar så man vet inte riktigt hur man skall få med allt men vi gör ett försök.

Första dagen var en "orienteringsdag" för oss, dels lära känna de ansvariga och övriga deltagare och dels att hitta runt i lokalerna och sedan det viktigaste, försöka att hänga med i språket. Det är ju litet skillnad mellan danska och svenska språket men vill man så är ju inget omöjligt.

En ung dam med ett rörelsehan-

Det var många kloka ord som L. Nordh uttalade och på så vis fick oss andra att tala och tänka. Samtalen med de danska vännerna under Lars ledning är något jag har kvar som tydlig minnesbild.

Vi hoppas verkligen att vi får träffa Dig fler gånger liksom vi hoppas på att Dina tankar om ett samarbete med någon svensk kollega blir av.

En stark upplevelse var även den dag som gruppen under ledning av logopeden Bente Mortensen visade

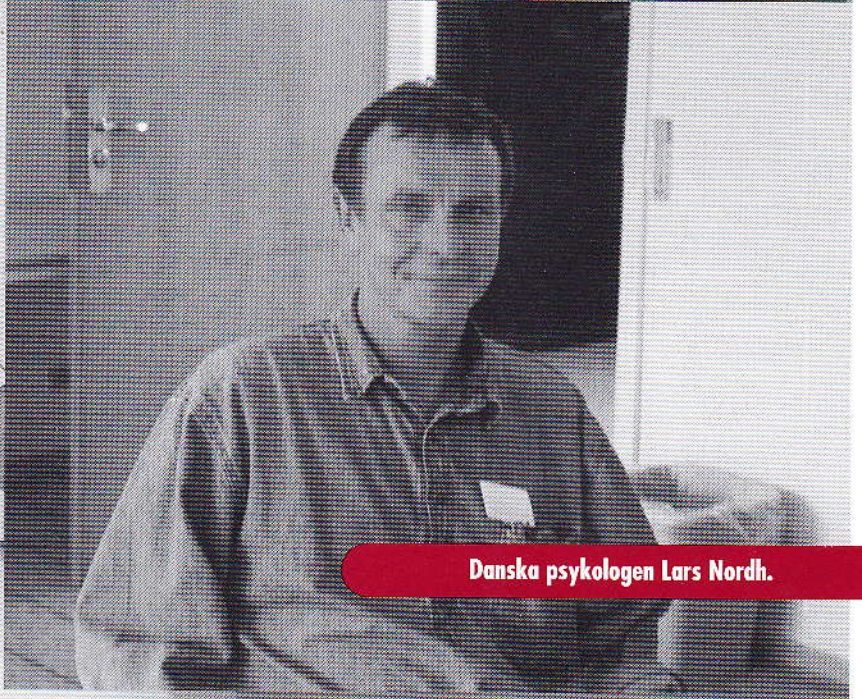
"Förvåningen var stor när min fru tog upp den danska nationalsången."

Bente Mortensen och Annalisa Herbertson ser nöjda ut efter att sjungit tillsammans.

En dansk laryng i sångtagen.

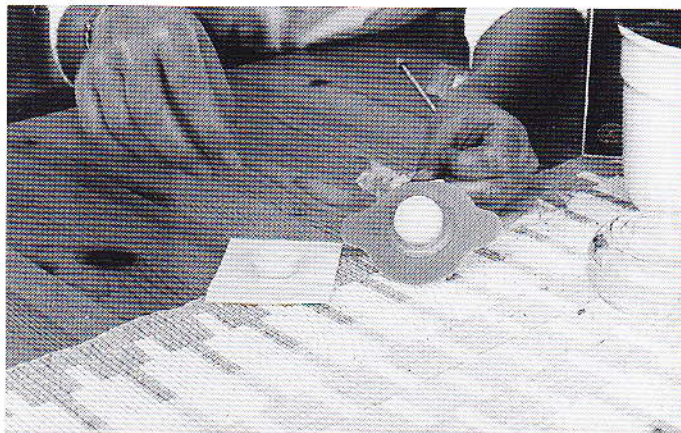

Danska psykologen Lars Nordh.

Den danske ordf. Bent Lassen och Lone Barsö efter Lones bejublade framträdande.

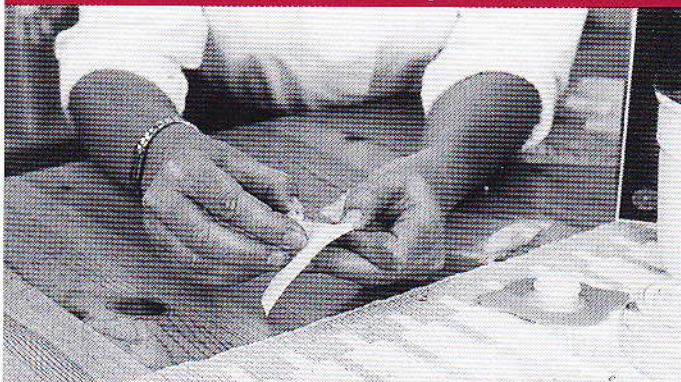
Denna unge glade laryng förbereder kvällens spel.

Det finns två typer av det nya stomafiltret från ATOS: dels ett mindre och dels ett större med "vingar" för att underlätta borttagandet.

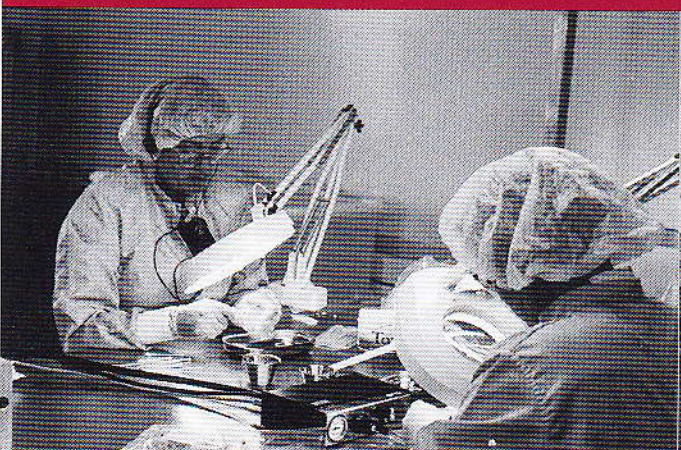
Det mindre filtret visas upp av Ann-Britt Åkerlund.

Här börjar hon ta ut själva filterdelen ur stommen till filtret, som alltså skall sitta kvar på patienten.

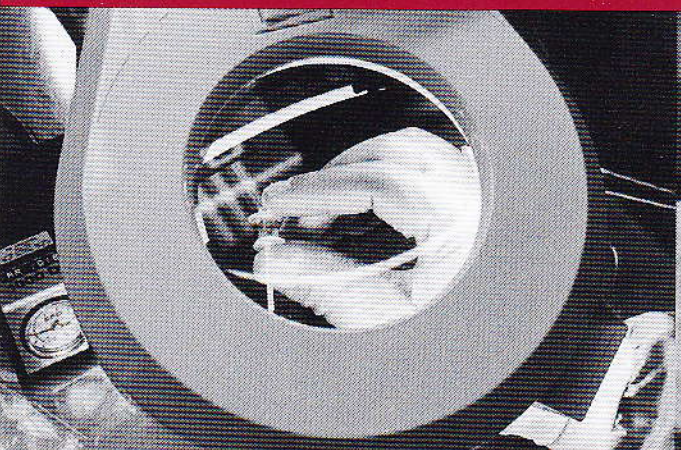
Här har hon helt tagit bort filtret ur stommen/hållaren. Filtret består av två delar: dels locket som trycks in för att stänga igen lufttills förseln vid tal med talventil, dels själva filterdelen, som är den större delen av filtret.

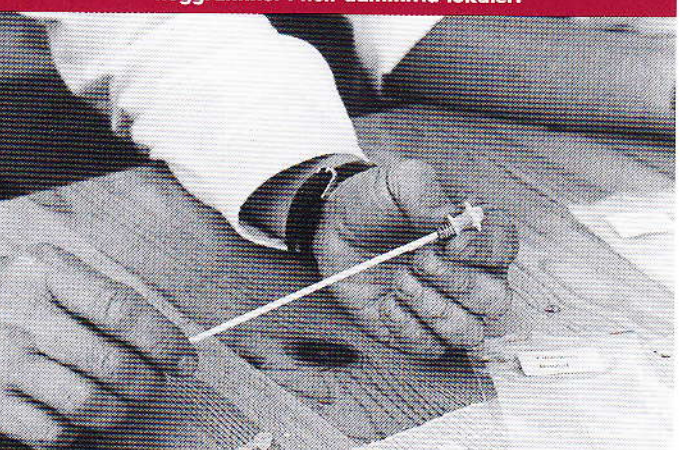
Från tillverkningen av talventiler hos ATOS i Hörby.

Varje ventil tillverkas för hand under kirurgisk noggrannhet i helt dammfria lokaler.

En handtillverkad ventil sedd genom förstöringsglas.

Det finns även rensare för talventiler och precis som är fallet med ventiler, så finns även rensarna i olika storlekar - 4,5 mm till 10 mm.

Nytt stomafilter för larynger.

Det välkända företaget Atos (som bl.a. tillverkar talventilen Provox) lanserar i höst ett helt nytt stomafilter, vilket främst är avsett för larynger med talventil.

Det nya filtret ser ut och fungerar precis som de filter som finns på marknaden, men med den stora skillnaden att filtret är utbytbar. Man behöver alltså inte ta bort hela plåstret när filtret blir igen – täppt av slem, utan man lyfter lätt ut filtret från stommen och sätter in ett nytt.

Men den viktigaste innovationen är att filtret inte är stumt. Det består av två delar, där den yttersta är rörlig, vilket innebär att överdelen kan tryckas in och därmed täppa igen lufttillförseln i luftstrupen.

Svårt att i ord förklara, men principen är välkänd för larynger med talventil. För att kunna tala med ventilen, måste laryngen täppa till luftstrupen, så att luften enbart kommer ut genom matstrupen. Det är så en talventil fungerar.

Men med Provox nya stomafilter underlättas möjligheten att tala, genom att det är filtret som trycks in några millimeter och hindrar lufttillförseln.

Flera larynger har provat nya Provox stomafilter och tycker att det fungerar utmärkt: Nu behöver man inte täppa till filtret med tummen för att kunna tala, nu räcker det med ett lätt tryck på överdelen så stängs lufttillförseln.

Filtret är heller inte lika homogent som konventionella filter, då det består av flera delar, dels själva filterdelen och dels av "locket" som stänger lufttillförseln. Det finns ett mellanrum mellan filtret och locket, för att det skall vara lättare att andas.

Naturligtvis kan filtret även användas av larynger som inte har talventil inopererad.

Det kan dock uppstå vissa svår-

righeter att få en läkare att skriva ut filtret på landstingsbidrag, då filtret i initialskedet är betydligt dyrare än de filter som redan finns. Patienter med talventil borde lättare få filtret.

Dyr forskning.

Produktspecialist Ann-Britt Åkerlund förklarar det höga priset, med att forskningen och framställningen av det nya filtret kostat "enorm summa". Hur mycket vill hon inte avslöja, då sådana kostnader alltid tillhör affärlivets hemligheter – vare sig det gäller bilar eller stomafilter.

Presentationen och lansering av den nya produkten är kanske det mest kostnadskrävande. Ty man kan inte som med tvättmedel - annonsera i dagspressen om denna produkt.

Först måste man informera patienter och läkare om att produkten finns. Detta måste i regel göras på ett s.k. operationsseminarium, där man bjudit in läkare, kirurger och specialister för att visa dels hur talventiler inopereras och dels hur stomafilter fungerar.

Nästan varje månad har företaget sådana seminarier i Holland. Det är en mycket dyrbar marknadsföring, som tyvärr måste göras på detta sätt.

Det går inte att skicka ett brev med en broschyr till en kirurg som aldrig använt produkten, det är helt bortkastat. Produkten måste presenteras för kirurgen handgripigen – dvs kirurgen måste närvara vid en operation för att få en uppfattning om hur produkten fungerar och appliceras i patienten.

När sedan kirurgen kommer hem till sitt sjukhus kan han sprida kunskapen om produkten och dess funktion.

God middag.

Jag vill ge en eloge till Ann-Britt Åkerlund som arrangerat vårt

besök på ett smidigt sätt och som vanligt hade personalen fixat till god mat som de på ett trevligt sätt serverade oss.

*Text och foto
Inge Hansson ■*

Landskurs i Norge.

Undertecknad med hustrun Kerstin representerade SLF vid den Norske Landsföreningens kurs för laryngektomerade 31/8 - 3/9-95.

Denna kurs hölls på Quality Hafjell Hotel i Lillehammer, att hålla en kurs i detta naturfagra område gör att kursen blir en mycket lyckad tillställning.

Att utbyta tankar och handlingar, vilket är meningen, när vi besöker varandra inom Nordens Laryngförbunds olika aktiviteter är alltid angenämt.

Innehållet och uppslutningen till denna kurs är verkligen intensiv, bl a tretton (13) nyopererade som alla i sin tur hade minst en ibland flera, tidigare opererade, som faddrar.

Vi som har nyrekryteringen som en av våra kapphästar har mycket att lära här.

Psykiater Tor J. Moes föredrag om krisreaktionen vid beskedet om vår sjukdom sitter verkligen kvar i minnet.

Jag hoppas att han kan medverka vid någon aktivitet inom vårt förbund.

Hela landskursen genomfördes i en positiv vänlig nordisk anda, till detta bidrog inte minst det vackra väder våra värdar beställt.

Bo och Kerstin Persson ■

Ett projekt som stöds av Laryngfonden:

Rapport från studieresa till USA om Dysfagi.

DYSFAGI kommer av dys-dålig och phagein-äta.

Dysfagi uppträder ofta i samband med cerebrovasculär sjukdom (vanligen hjärnstamsskada), neurologisk sjukdom eller cancer i huvud – halsregionen.

Med stöd från Laryngfonden företog jag tillsammans med Mats Nilsson, öronläkare vid Östersunds sjukhus, en resa till USA för att på plats se hur man arbetar praktiskt med sväljningssvårigheter.

Vårt första resmål var hos PhD Robert Miller, chef för Speech Pathology Service på Veterans Affairs Medical Center i Seattle. De patienter som finns på Veteransjukhusen är krigsveteraner, ofta med låga inkomster och i dålig kondition. Veteransjukhusen bekostas med statliga medel.

LOGOPED I USA

På Veteransjukhusen har logopeder högre lön och bättre möjligheter till forskning och utveckling, jämfört med dem som är anställda på privatsjukhus.

- Där är det mer rent patientarbete under arbetsdagen eftersom man måste tänka på att ta in pengar till verksamheten. Utbildning till logoped -Speech Pathologist - är 6 år i USA, innefattar både hörsel-och talproblem och motsvarar en Masterexamen. I stort får jag det intrycket att logopeder arbetar på ungefär likartat sätt i Sverige och i USA. Gränsen läkare logoped är dock något annorlunda. Logopederna gör ÖNH - undersökningar (utan larynxspgling) och efter utbildning gör de också dysfagiundersökningar med fiberskopet själva.

Vi kom att diskutera en del om infektionsrisker - främst HIV -

och under vilka omständigheter minna kollegor lever i USA.

Vad beträffar HIV så var man oerhört rädd och försiktig från början och skrev stort i patientens handlingar om varsamhet, varför man kom att förbise att det även finns annan allvarlig smitta som man kan bli utsatt för. Följden blev en intensiv information om HIV, och att man nu inte gör större affär kring dessa patienter än andra men alltid använder handskar vid kontakt med patienterna.

I terapirelationen var man mycket krävande och målinriktad med patienterna, gav ständigt feedback på hur de klarade sina mål, och det lades stor vikt vid att föra ut information, instruktioner med förtryckta anvisningar till varje patient, personal och anhöriga.

UNDERSÖKNING - DIAGNOSTICERING

De två vanligaste metoderna vid undersökning av dysfagi är videofluoroskopisk röntgen (s.k. modifierad bariumsväljning) och FEES.

Vid röntgen ger man patienten 5 - 15 ml att svälja av olika konsistenser samt något att tugga t.ex. en bit kex, för att få information om rörelseförmåga och koordination under hela sväljningsförloppet. Vid FEES, - förkortning för "Fiberoptic Endoscopic Examination of Swallowing" för man in endoskopet, genom näsan för att studera funktionen i svalget när man sväljer olika konsistenser, som färgats med grön hushållsfärg. Det går inte att se själva sväljningsakten men man får en god bild av retention efter sväljningen och har möjlighet att se salivansamlingar i larynxingången och aspiration in i luftvägarna. Det görs även samtidi-

ga undersökningar eftersom de båda kompletterar varann.

I Ann Arbor var vi också med vid undersökning och tolkning av dysfagi med scintigrafi.

- Patienten får svälja en msk mos med en radioaktiv isotop. Det var fascinerande att se, hur mycket det gick att utläsa om bolus passage genom mun, svalg, matstrupe med denna metod. Man kunde noggrant räkna ut tiden för passage och även se var det var en fördröjning eller stopp under förloppet.

Under vistelsen får man alltmer klart för sig att det råder olika uppfattningar om både diagnosticering och behandling av dysfagi.

Robert Miller anser att den kliniska undersökningen är värdefull och att den många gånger är tillräcklig.

- Han undersöker om det finns pareser i ansikte, mun och svalg. Patienten får isbitar att tugga och svälja samt dricka litet vatten ur ett sugrör. Sväljningsförmågan bedöms avseende aktivitet i munbotten och om larynx höjs. Är rörelserna fördröjda? Är de koordinerade?

Afferenta problem? Hur låter rösten? Misstanke om aspiration och behov av ytterligare utredning. Frågeställningen är som regel om patienten kan äta säkert.

TERAPI - BEHANDLING

Många frågor är obesvarade om vilken terapi, nivå på behandling eller kombinationer av behandling som är mest effektiv, för att patienten så snabbt som möjligt ska återfå sin förmåga att äta.

En traditionell uppdelning i behandlingsinsatser, är som direkta och indirekta. Med direkt behandling menas att äta mat och dryck med praktisering av terapeutiska manövrar som Mendelsohn,

Supraglottisk sväljning eller olika positionering som t.ex. huvudvridning. Indirekt behandling är övningar utan mat, som oralmotoriska övningar, stämbandsövningar, isbehandling, vibrationer, motståndsövningar osv. som lånats från andra koncept vid träning av andra muskler och vid andra beteenden. Dessa övningars effekt har aldrig bevisats ge generell effekt även om de har varit lyckade på vissa fall.

I ett mer aktuellt paradigm ses terapitekniker som antingen treatment eller management. Med treatment är målsättningen att förbättra själva sväljningsförmågan, i fråga om styrka, hastighet, koordination av rörelser.

Med management avses inte i första hand att direkt ändra den bakomliggande fysiologiska defekten, utan underlätta sväljningen och åttandet och att undvika medicinska komplikationer av sitt ätande som dåligt näringstillstånd, uttorkning, aspiration eller pneumoni.

- Detta kräver inte samma medverkan från en patient och innebär att man ger förslag om matkonsistens, vad man får äta och ej, instruktion till anhöriga och personal, råd om huvud- eller kroppsposition vid sväljning, koncentration på åttandet. Patienterna följs upp men får ingen behandling därutöver.

KROSSAD IS TILL ATT BÖRJA MED

Oftast får patienterna krossad is att tugga som en första behandling, vilket ger en naturlig stimulering till att tugga och svälja. Kylan i isen tros också bidra till att sväljningen lättare utlöses. Träning med isbitar kan även vara bra för att få bort eventuella ansamlingar av slem.

- Förhållandet aspiration och förmåga att skydda luftvägarna och pneumoni är inte heller klarlagt. Betydelsefulla är troligen bakterier i patientens egen mun, som kan komma ner med saliven, varför aspiration vid matintag inte behöver vara enda orsak till pneumoni, utan att munhygien är minst lika viktig.

NÅGRA YTTERLIGARE IAKTTAGELSER...

De ronder vi var med om var mycket effektiva och gick snabbt. Alla var pålästa och vid början av mötet utdelades skrivna sammanfattningar, om de aktuella patienterna. Snabbt och effektivt beslutades om permission, hemgång, operation, planering av vården i fortsättningen.

Vi såg också en del cancerpatienter som opererats i mun och svalg eller gjort laryngektomi. Vi träffade en person med en Blom-Singer ventil, som var mycket duktig att prata. Han hade opererats för 2 år sedan och agerade nu i patientföreningen och gick ut och informerade och uppmuntrade andra patienter som drabbats av cancer. Över huvud taget såg man till dåligt med resurser för patienters känslomässiga problem i samband med sin dysfagi eller sina kommunikationssvårigheter.

- Patienterna syns vara mer beroende av sina anförvanter som översättare, vilket man inte ser som någon nackdel. Jag såg få patienter med något speciellt talhjälpmedel och den integritet för handikappade människor som vi värnar om i Sverige tycks inte vara uttalad på samma sätt.

SAMMANFATTNING

Mina förväntningar på denna resa var att få mer praktisk erfarenhet av hur man i USA diagnosticerar och behandlar dysfagipatienter och få mer information om hur olika behandlingsinsatser följs upp och värderas.

- Vi blev mycket väl mottagna och erfor på åtskilliga sätt den amerikanska gästfriheten. Jag tycker jag har fått en mer nyanserad bild av dysfagiproblematiken och blivit mer medveten om de olika synsätt som råder och att det inte finns några terapimetoder som gäller generellt.

Efter hemkomsten har vi börjat med ett informationsarbete på Östersunds sjukhus om dysfagi. Vi är också överens om att i första

hand börja med fiberskopet vid undersökning av dysfagipatienter. Fördelen med FEES är att den kan repeteras och tillåtas ta 15-30 minuter utan att ge höga stråldoser som skulle blivit vid motsvarande röntgenundersökning.

FEES kan också göras på svårtransportabel patient och är lättare förståelig för instruktion och som feedback för patienten själv.

Vi räknar också med att utveckla ett bedömningsteam för dysfagi inom sjukhuset så att jämtar och härjedalingar får ta del av den kunskap som finns, om de drabbas av detta svåra handikapp som det innebär att ha dysfagi.

Slutligen vill jag framföra ett stort tack till Laryngfonden, som gjort det möjligt för oss att genomföra denna givande och intressanta

PRESSMEDDELANDE från Handikappombudsmannen

Handikappombudsmannen kräver:

Förbjud diskriminering av funktionshindrade !!!

I Sverige 1995 går det bra att diskriminera någon på grund av funktionshinder.

Det förekommer t ex att restaurangägare vägrar te emot rullstolsburna eller synskadade gäster – utan att denna diskriminering är olaglig. Nu föreslår Handikappombudsmannen att Brottsbalken ska innehålla ett förbud mot diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

Det är ett av de förslag till regeringen som Handikappombudsmannen framför i sin rapport till regeringen om myndighetens första år.

Andra viktiga förslag rör tillgängligheten i samhället och en processförande roll till Handikappombudsmannen i arbetslivet.

Några av huvudrubrikerna är: Åtgärda enklare hinder mot tillgängligheten. Förbjud diskriminering i arbetslivet. Rätt att välja skolform. ■

PRESSMEDDELANDE

från E.U.N.

Svenska Laryngförbundet ny medlem i E. U. N.

Svenska Laryngförbundet har invalts som ny medlem i E.U.N. (Europén Union of Non-Smokers) vid en konferens på Stensund utanför Trosa.

SLF blir därmed det femte svenska anti-tobaksförbundet som ingår i den internationella organisationen.

E.U.N. består av icke rökorganisationer från hela världen och detta har sitt säte i Paris och Strasbourg i Frankrike. Bland övriga nya medlemmar som invaldes på kongressen var organisationer i Litauen, Polen Slovenien och Rumänien. Från Sverige invaldes även Hälsofrämjandet.

Den förre franske översten Jean Tostain har varit ordförande de senaste åren och kommer så att vara även i fortsättningen. Som vice ordförande omvaldes Nils Lalander från Frisksportförbundet i Trosa och som suppleant Mikael Götesson, Frisksportförbundet. Ett försök att även välja in Riksförbundet VISIRs ordförande Marianne Wännström stoppades av ordförande Tostain med hänvisning till organisationens stadgar.

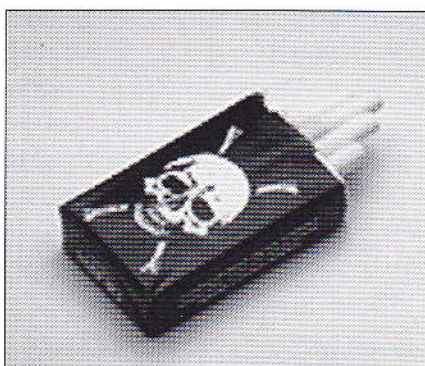
De svenska organisationer som ingår i E.U.N. är, Frisksportförbundet, Missionsförbundet, Riksförbundet VISIR och från augusti 1995 även Hälsofrämjandet och Svenska Laryngförbundet.

Appell till politiker.

Kongressen avslutades med en appell, riktad till politiker och ansvariga beslutsfattare i hela Europa. Tobaksrök är det värsta undvikbara gisslet i världen. Icke rökare har ofrivilligt blivit offer för tobaksrök. E.U.N. uppmanar de som är ansvariga för vardagens sociala och kollektiva liv att åstadkomma sådana lagar som effektivt bekämpar tobaksepe-demin och tryggar icke rökarens rätt till rökfri miljö.

E.U.N. efterlyser sådana regler som innebär rökfri miljö i lokaler och utrymmen av gemensamhetskaraktär, vare sig de är inomhus eller utomhus. Det är särskilt viktigt att politikerna uttalar sig för rökfria flygresor i Europa.

Eftersom tobaksrök genom sin förmåga att sprida sig från utrymme till utrymme som om det vore flytande materia behövs klara avgränsningar av rökfria utrymmen från de utrymmen där rökning är tillåten. Som följd av detta måste rökarna i alla offentliga lokaler hänvisas till speciella rökrum, om de vill röka.

Ta barnen från föräldrarna.

E.U.N. framträdde även i TV, i nyhetsprogrammet Rapport där Nils Lalander ansåg att myndigheterna skall ta barnen från föräldrar som röker, precis som myndigheterna tar barn från föräldrar som misshandlar sina barn. Han fick starkt medhåll i detta krav från Maria Weill i Missionsförbundet och holländaren Paul Schepel.

Nils Lalander hade visserligen inte själv sett barn som farit illa av föräldrars rökning, men han vet att tobaksrök fastnar i väggar, gardiner och andra textilier vilket han även framförde i Rapport.

Lunch i Stadshuset.

De två sista dagarna ägnades åt att åka i tunnelbanan för att se hur rökförbudet där efterlevdes. Man åt även lunch med Stockholms borgmästare i Stadshuset. Den sista dagen åt lunch i SJs personalmatsal på centralstationen för att studera hur icke rökare kan må bra där. Därefter åkte alla hem till sig, många erfarenheter rikare. ■

SLF Gävleborgs semester på Kreta.

Den sista augusti antrade vi bussen till Arlanda för vår efterlängtnade resa till Kreta och två veckors sol, bad och värme.

Väl framme vid målet efter lyckosam resa och upppackning var det tid att gå på en informationsträff för att få litet grepp om vad Kreta hade att bjuda.

Vi fick dock ett smärtsamt uppvaknande på fredag morgon 1/9-95 då det stod klart att en av våra medlemmar för alltid hade lämnat oss. För oss att fortsätta vår semester var svårt när Björn Ekering fattades.

Efter att på fredag kväll pratat igenom det som hänt kom vi överens om att vi måste trots allt försöka att göra det bästa av de två veckor vi skulle vara där men inte en dag gick utan att vi tänkte på Björn och hans familj därhemma.

Vi badade och njöt av det varma vädret som kanske ibland tycktes oss litet väl varmt, men vi visste ju vad som väntade oss med kyla och regn när vi väl kom hem så det var bara att taga till vara det som bjöds.

På kvällarna träffades vi för att gå ut och äta eller att ha en mysig samvaro.

Hemresan blev drygt två timmar försenad vilket inte var så bra, men vi kom hem välbehållna med sikten inställt på nästa års resa som troligen blir till San Remo i Italien.

Torts allt har vi en del ljusa minnen från vår resa till Kreta.

Siv Baglien, SLF Gävleborg ■

Din totalleverantör av trycksaker!

Enskede Offset AB

Box 92154, 120 08 STHLM

Tel 08-714 59 15

Fax 08-643 89 13

Birgittas rader

Så är semestern slut och campinglivet slut för den här gången och det var faktiskt skönt att komma hem till bekvämligheter, slänga trä-

ningsoverallen och sätta på sig mer "civila" kläder igen.

Det fina vädret höll ju i sig hela augusti och värmen gjorde väl att folk inte riktigt kom igång, så det har varit ganska lugnt på kansliet med lite post och få telefonsamtal. Jag hann gå igenom mina pärmar och lådor, rensa bort och arkivera en hel del för att lämna plats åt nya handlingar. Och så har jag fått ny datautrustning vilket gjorde att det blev alldeles för trångt i mitt lilla rum och jag har därför fått flytta in i ett betydligt större rum. Jag känner mig kanske lite och vilsen i detta stora utrymme men jag blir nog "varm i kläderna" när nu arbetet kommer igång igen.

Hälsningar Birgitta ■

LARY

EN VIKTIG INFORMATIONSKÄLLA

Lary är en mycket viktig informationskälla för såväl förbundet som för er i föreningarna. Därför ber vi er att kolla alla adresser så att tidningen kommer till rätt person.

Detta gäller inte bara medlemmarna utan även de tidningar som går till sjukhusen och andra adresserater som kan ha intresse av vår tidning.

Den som önskar kan beställa ett ex av den adresslista som nu användes.

Red ■

Svenska Laryngförbundets läns och regionalföreningar med kontaktpersoner.

Falun: Laryngföreningen Dalarna

Holger Andersson
Rådmanvägen 27
791 61 FALUN
Tel 023-160 95

Gävle: Laryngför. Gävleborg med Norrland

Siv Baglien
Oxorget 1 B
826 32 SÖDERHAMN
Tel 0270-164 59

Göteborg: Laryngföreningen Göteborg

Box 12053
402 41 GÖTEBORG
Tel 031-42 30 28
Eric Hermansson
Gitarrgatan 1
421 41 GÖTEBORG
Tel 031-47 87 63

Halmstad: Laryngsektomerade Hallands län

Åke Karlsson
Betelvägen 10
302 30 HALMSTAD
035-10 21 23
Olle Hansson
Box 5054, 312 05 SKOTTORP
Tel 0430-201 31

Linköping: Sydöstra Laryngföreningen

Nils Björck
Mårdstigen 4
590 30 BORENSBERG
Tel 0141-410 46

Lund: Södra Sveriges Laryngförening i Lund

Erik Ohlsen
Tordönsvägen 4 L
222 27 LUND
Tel 046-13 14 05

Uppsala: Uppsala läns Laryngför.

Rune Wiklund
Ynglingagatan 5
753 34 UPPSALA
Tel 018-26 18 56

Stockholm: Stockholms läns Laryngförening

Rune Emterborn
Sköndalsvägen 114 4tr
126 68 SKÖNDAL
Tel 08-93 87 58

Västerås: Västmanlands Laryngförening

Kaarlo Vuolle
Lerkärmsgatan 10
723 51 VÄSTERÅS
Tel 021-11 74 76

Örebro: Laryngföreningen DST-län

Eklundavägen 9-15 E
702 17 ÖREBRO
Tel 019-18 47 08

D-län: Per Lindell
Levins gränd 2 2tr
644 32 TORSHÄLLA
Tel 016-35 51 35

S-län Sten-Ove Pettersson
Torp 11
669 91 DEJE
Tel 0552-416 19

T-län: Per-Arne Herbertson
Vinkelgatan 4
692 36 KUMLA
Tel 019-57 18 86

POSTTIDNING B

Svenska Laryngförbundet

Barks väg 14

170 73 SOLNA

~ Tro på dig själv ~

Tänk positivt:

Det här blir en fin dag.

Jag klarar av allt.

Jag klarar av mer än jag tror.

Ingenting blir bättre för

att man oroar sig,

man kan bara göra sitt bästa.

Det kommer att gå bra för mig.

Alltid finns det något

att glädja sig åt.

Livet är härligt.

